

Утрюх на гойдалці

КУПИТИ

Ніколи не мріяли про незбагненно-метафізичний холодильник, схожий на печеру Аладдіна? Хочете пива? Будь ласка. Гарячого шоколаду? Без проблем. Саме з такими незрозумілими речами зіткнулися персонажі п'єси «Утрьох на гойдалці», і кожен із них відреагував на ситуацію по-своєму: з гумором, зі страхом, з науковою цікавістю. У цій філософській комедії український глядач (читач) має справу з сучасною версією традиційної Комедії дель арте.

Луїджі Лунарі почав працювати над цією комедією, побившись об заклад, що за лічені дні напише симпатичний і беззмістовний твір, де люди годину-півтори розмовлятимуть ні про що. Парі він програв. Після дебютного показу на сцені Авіньйонського фестивалю п'єса «Утрьох на гойдалці» набула статусу шедевра і згодом почала мандрувати світом у перекладі 27 мовами.

Луїджі Лунарі

УТРЬОХ НА ГОЙДАЛЦІ

Переклад Ганни Залевської

Анотація

Ніколи не мріяли про незбагнено-метафізичний холодильник, схожий на печеру Аладдіна? Хочете пива? Будь ласка. Гарячого шоколаду? Без проблем. Саме з такими незрозумілими речами зіткнулися персонажі п'єси «Утрюх на гойдалці», і кожен із них відреагував на ситуацію по-своєму: з гумором, зі страхом, з науковою цікавістю. У цій філософській комедії український глядач (читач) має справу з сучасною версією традиційної Комедії дель арте.

Луїджі Лунарі почав працювати над цією комедією, побившись об заклад, що за лічені дні напише симпатичний і беззмістовний твір, де люди годину-півтори розмовлятимуть ні про що. Парі він програв. Після дебютного показу на сцені Авіньйонського фестивалю п'єса «Утрюх на гойдалці» набула статусу шедевра і згодом почала мандрувати світом у перекладі 27 мовами.

Фінансується Європейським Союзом.

Підтримуючи цю публікацію, Європейська Комісія наголошує, що її зміст відображає винятково авторську позицію, отож Єврокомісію не можна притягнути до відповідальності за будь-яку інформацію, вміщену в цій книжці.

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати в будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

ISBN 978-617-553-055-9

ISBN 978-617-553-033-7 (Серія «Особливі прикмети II»)

© LUIGI LUNARI, 2010

© Ганна Залевська, український переклад, 2023

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2024

Персонажі

(у порядку їх появи на сцені)

КОМАНДОР (У контексті цієї п'єси «Командор» означає людину з високим соціальним статусом)

КАПІТАН

ПРОФЕСОР

ЖІНКА (ПРИБИРАЛЬНИЦЯ)[1]

Дія перша

Картина перша

Велика кімната — елегантна приймальня розкішного офісу, або читальна зала в готелі, або щось інше подібного типу. На задньому плані — велике вікно з краєвидом на місто. Крісло, добре закамупльований міні-бар, столик з журналами, стійка — ймовірно, для персоналу. Троє дверей: одні праворуч, другі ліворуч, треті слід уявляти на авансцені у напрямку публіки: всі вони — вхідні двері до приміщення. Четверті ведуть до вбиральні, і публіка їх добре бачить. На початку комедії завіса може бути закрита, приховуючи все це від глядачів. Першим на сцені з'являється Командор, він опиняється біля дверей у так званій «четвертій стіні»: зайшовши з партеру, він піднімається маленькою рампою зі сходинками, яка веде на рівень сцени. Закрита завіса чи відкрита — не важливо: опинившись перед зачиненими дверима (назвемо їх двері № 1), він виконує всі належні для такого випадку дії. Ми бачимо і чуємо, як він дзвонить у дзвоник або стукає, чекає, знову дзвонить чи стукає, розуміє марність очікування, відступає назад, щоб прочитати номер на дверях або ім'я на табличці, і нарешті наважується увійти. Повертає уявну ручку і заходить*.

КОМАНДОР: Дозвольте?.. (Гучно покашлює.) Можна увійти? (Здається спантеличеним і роздратованим. Все ж таки він не з тих людей, хто марнує час: відчиняє інші двері, висовує голову назовні, повертається назад.) Нікого... (Повторює те саме з другими дверима.) І тут також... Є хто?.. (Відчиняє двері туалету.) Це вбиральня... (Зачиняє двері. Потім замислюється. Знову

кличе.) Нікого немає?.. Даруйте... (Заходить до вбиральні і зачиняє двері.)

Пауза. За мить ми чуємо, як хтось стукає у двері — назовемо їх двері № 2. Звісно, йому не відповідають, і новоприбулий стукає знов, і вже після третьої спроби двері прочиняються, Капітан у цивільному несміливо просуває голову.

КАПІТАН: Дозвольте?.. Можна увійти?.. Є хто?.. (Він входить, оглядається навкруги й покашлює.) Перепрошую... Хтось мене чує?

Він має спантеличений і трохи знервований вигляд. Відчиняє двері № 2, просуває голову, щоб перевірити правильність адреси. Тепер здається трохи розгубленим. Знову заходить, крокує до дверей, які ми назовемо № 3, відчиняє, зачиняє, виконує ту саму операцію з дверима на авансцені, тобто № 1; зрештою намагається відчинити двері вбиральні: двері прочиняються й одразу зачиняються, тому що їх з силою хтось тягне на себе, як зазвичай і відбувається в таких випадках, лунає потужний голос.

КОМАНДОР (з убиральні): Зайнято!

КАПІТАН: Пардон!..

Він відсахується, але, здається, відчуває полегшення. Тепер він спокійно чекає, поки хтось вийде з туалету. Посвистує, виглядає назовні, робить кілька відтискань від підлоги. Нарешті звук змиву попереджає його, що очікування ось-ось завершиться. Капітан робить жест задоволення.

КАПІТАН: Нарешті! Хоч одна жива душа...

З убиральні виходить Командор: він теж вочевидь відчуває полегшення: має задоволений вигляд, але, побачивши Капітана,

випростовується.

КОМАНДОР: Даруйте, але тут нікого не було, і, поки чекаю, я дозволив собі скористатися...

КАПІТАН: Облиште! Думаю, це спеціально.

КОМАНДОР: Хто, я спеціально?

КАПІТАН: Ні, сортир. Туалет спеціально для цього задуманий!

Командор залишив двері відчиненими для наступного відвідувача вбиральні...

КОМАНДОР: Прошу... (*...але Капітан не виявив інтересу.*)

КАПІТАН: Що?

КОМАНДОР: А, я думав...

КАПІТАН: Ні, ні дякую. (*Капітан чекає, поки Командор зачинить двері.*) Гм... Пан Ансельмі, гадаю.

КОМАНДОР: Ні.

КАПІТАН: ...даруйте: а де ж пан Ансельмі?

КОМАНДОР: Гадки не маю. Я не знаю такого.

КАПІТАН: А ви хто, перепрошую?..

КОМАНДОР: Я... у мене тут зустріч...

КАПІТАН: Але не з паном Ансельмі?

КОМАНДОР: У мене зустріч... з дамою...

КАПІТАН: О, пардон!

КОМАНДОР: Що означає це ваше «пардон»?

КАПІТАН: Нічого не означає... просто я джентльмен і, коли мова заходить про даму, завжди кажу... пардон! Суто питання делікатності й конфіденційності... Чесноти, дуже поширені серед військових, шановний, хоч би що там не казали.

КОМАНДОР: Отже, ви військовий.

КАПІТАН: У відставці. Секретні служби. Конфіденційність не тільки як ознака галантності, а як спосіб життя!

КОМАНДОР: Запевняю вас, мій випадок — не той випадок. Ця пані...

КАПІТАН: Пардон, пардон!

КОМАНДОР: Та ні, запевняю вас...

КАПІТАН: Пардон...

КОМАНДОР: Неважливо... я тільки хотів знати, прийшла вона чи ні.

КАПІТАН: Не знаю.

КОМАНДОР: Пані... Анна-Ліза... Ви не в курсі, вона вже тут?..

КАПІТАН: Звідки мені знати?

КОМАНДОР: А ви, вибачте... не тутешній? Я думав, ви власник... цього, як би сказати...

КАПІТАН: Я тут уперше!

КОМАНДОР: Справді?.. Чому ж тоді встряєте у чужі справи?

КАПІТАН: Хто, я встряю?! Та я просто сказав, що не розумію...

КОМАНДОР: У мене зустріч з дамою. Пані ще не прийшла... Тож почекаю.

КАПІТАН: Зачекаємо разом. Тому що у мене зустріч з паном Ансельмі... І пан Ансельмі також іще не з'явився. Я думав, якщо чесно, що ви працюєте в офісі.

КОМАНДОР: В якому офісі?

КАПІТАН: В цьому.

КОМАНДОР: Це не офіс. Це... пансіон.

КАПІТАН: Пансіон?! Не офіс? Не компанія «Інфомак»?

КОМАНДОР: Компанія «Інфомак»?!

КАПІТАН: Це хіба... не сьомий поверх?

КОМАНДОР: Так, але...

КАПІТАН: І не «Інфомак»?

КОМАНДОР: Аж ніяк. Це готель-пансіон «Аврора». На двері можна не дивитися. Вивіски немає. Я вже перевіряв. Хоч як, це пансіон «Аврора».

КАПІТАН (*вистягує з кишені лист і читає на ньому адресу*):
Вулиця Кавалерійська, 1.

КОМАНДОР: Ні, ні, ні: ось де притичина! Все ясно. Ви помилилися адресою. Це Кармінна площа, будинок 2.

КАПІТАН: Не може бути! Ви впевнені?

КОМАНДОР: Абсолютно.

КАПІТАН: Отакої! А я думаю, чому це пан Ансельмі запізнюється! Я тут чекаю на нього, а де тут — невідомо, ще й дивуюсь, чому він забарився. Ха, оце так історія... Хоча насправді дивно, зазвичай я не помиляюсь адресами. Можу помилитися датою, а щоб адресою! Але куди подітися: факт є факт... Ось чому ми з вами не могли порозумітися: у вас побачення з подружкою...

КОМАНДОР: Перепрошую!

КАПІТАН: Пардон! То я від заздрощів! Я б і радий був щось приховати, та нема чого. Пан Ансельмі продає машинки для переробки тюбиків від зубної пасти, уявляєте! Бачите, наскільки ми далекі один від одного. Ви щасливчик! (*Втрачаючи терпець, Командор демонстративно дивиться на годинник.*) Розумію... краще я вас залишу самого. Це ж треба! Пансіон «Аврора», кажете? І жодної вивіски, гм! І ви чекаєте на даму, пардон. Вочевидь, дуже затишна місцина. Треба запам'ятати. Яка там адреса, ви казали?.. Пардон іще раз! Даруйте за нескромність. Втім, ви вже казали: Кармінна площа, 2. Зараз повторю і запам'ятаю: Кармінна площа, 2. Колись-то стане в пригоді. А тепер... до побачення! Аста ла віста! Радий знайомству.

КОМАНДОР (*прохолодно*): Добре... Гарного дня.

КАПІТАН: Капітан Бігонджарі. Маю честь!

КОМАНДОР: Дуже приємно...

КАПІТАН: А ви... перепрошую?... Не розчув ваше ім'я. А, пардон! Звісно... Гарного дня!

Виходить у двері № 2, крізь які заходив. Командор з полегшенням зітхає, але одразу повертається до пошуків.

КОМАНДОР: Агов? Є тут хто?.. (*Пробує тихенько.*) Анна-Лізо... (*Жодної відповіді. Командор бере газету з журнального столика, але навіть не встигає її розгорнути, сидячи в кріслі, як хтось починає стукати у двері № 3.*) Заходьте, будь ласка! (*Відчиняються двері № 3, заходить Професор.*) О, нарешті хтось з'явився.

ПРОФЕСОР: Я можу увійти?..

КОМАНДОР: Заходьте, заходьте. Добрий день.

ПРОФЕСОР: Добрий. Сподіваюсь, я не дуже запізнивсь.

КОМАНДОР: Не знаю. Я просто сказав: нарешті хтось з'явився, бо цей будинок немовби вимер, і я радий нарешті когось побачити. А ви?..

ПРОФЕСОР (*невлад*): Так.

КОМАНДОР: А пані Анна-Ліза?..

ПРОФЕСОР: Хто, я?!

КОМАНДОР: Ні, я питаю, чи прийшла вже пані Анна-Ліза.

ПРОФЕСОР: Звідки мені знати?

КОМАНДОР: А ви, перепрошую, не звідси?.. Не власник чи, може, директор?

ПРОФЕСОР: Я б не відмовився!

КОМАНДОР: І ви туди ж! Усім тут наче медом помазано. Що вам від мене треба, даруйте?

ПРОФЕСОР: Мені?! Від вас мені точно нічого не треба! А ви взагалі сплутали мене з якоюсь пані Анна-Лізою. Скажу чесно, в моєму житті такого ще не бувало, щоб мене плутали....

КОМАНДОР: А можна дізнатися, хто ви і навіщо тут?

ПРОФЕСОР: Я зайшов забрати пакет... з сигнальними примірниками книжки. Вам про це нічого не відомо, гадаю.

КОМАНДОР: Вгадали. Нічого. Якщо вам потрібен лише пакет, то беріть та йдіть собі. Що вам казати? Головне, не зволікайте.

ПРОФЕСОР: Ви нервуєте?

КОМАНДОР: Ні! Не нервую; я спокійний. Спокійнісінький. Просто не в гуморі з кимось розмовляти. Я тут для зустрічі з... однією особою і не хочу...

ПРОФЕСОР: Ясно, ясно, вибачте. Даремно ви так накинулися на мене! Ви тут у справі, що стосується лише вас. Я — у справі, що стосується лише мене. Втім, не розумію, чому мені треба забиратися звідси якнайшвидше, навіть коли отримаю свій пакет? А раптом мені спаде на думку примха...

КОМАНДОР: Ви маєте рацію: я нервую. Вибачте, зірвався. Щиро перепрошую. Але...

ПРОФЕСОР (*більш доброзичливо*): Навіть не перепрошуйте! У кожного можуть здати нерви в цьому божевільному світі. Ви, можливо... хтозна... Тож... це я у вас прошу вибачення, бо не зрозумів одразу, що ви, мабуть...

КОМАНДОР: Що я?

ПРОФЕСОР: Не знаю і не хочу знати...

КОМАНДОР: Ви кажете так, ніби я щось приховую.

ПРОФЕСОР: Ні, облиште! Я й кажу... у кожного свої проблеми: у світі тисячі причин нервувати... Повторюю: прийміть мої вибачення.

КОМАНДОР: Це ви прийміть мої вибачення.

ПРОФЕСОР: Дуже люб'язно з вашого боку.

КОМАНДОР: Дякую.

ПРОФЕСОР: Вам дякую.

КОМАНДОР: Прошу.

Пауза. Командор покашлює.

ПРОФЕСОР: Дозвольте... я подивлюсь, чи немає тут мого пакета...

КОМАНДОР: Будь ласка.

Професор нишпорить по стійці.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ